

Samenvatting

Welke strafrechtelijke recidive volgt er op opnames in justitiële jeugd-inrichtingen? In de justitiële jeugdinrichtingen (JJI's) vindt opvang plaats van jongeren in voorlopige hechtenis en wordt uitvoering gegeven aan strafrechtelijke sancties zoals jeugddetentie en de pij-maatregel. Daarnaast zorgen de JJI's voor jongeren die in het kader van een onder-toezichtstelling (ots) uithuis werden geplaatst. Het samenplaatsen van jongeren op strafrechtelijke en civielrechtelijke titel stuit de laatste jaren op veel verzet. Om de jongeren met ots te beschermen en 'criminele besmetting' te voorkomen, moeten zij gescheiden worden gehuisvest van jongeren die delicten hebben gepleegd en een straf ondergaan. In dit rapport wordt ingegaan op de strafrechtelijke recidive onder alle expupillen van justitiële jeugdinrichtingen. De uitstroomresultaten van de gehele JJI-sector worden in kaart gebracht, uitgesplitst naar o.a. type inrichting, de duur van het verblijf en de verblijfstitel. Om enig reliëf in de onderzoeksresultaten aan te brengen worden de uitkomsten op sommige plaatsen afgezet tegen de uitkomsten van een soortgelijke meting onder minderjarige daders. Deze jeugdigen kregen in 1997 een strafrechtelijke sanctie opgelegd (zie Wartna, Tollenaar en Blom, 2005).

Onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep bestaat uit de jongeren die in de jaren 1997-2000 zijn uitgestroomd uit een opvang- of een behandelinrichting. Tabel a geeft de aantallen weer en laat zien welk deel van de jongeren op een civielrechtelijke titel en welk deel op strafrechtelijke titel is uitgestroomd.

Tabel a Onderzoeksaantallen recidivemetingen ex-pupillen JJI 1997-2000 uitgesplitst naar wettelijk kader

Uitstroomjaar	Aantal	Civielrechtelijk	Strafrechtelijk	Overig/onbekend
1997	1.469	244	1.118	107
1998	2.007	382	1.532	93
1999	2.122	401	1.633	88
2000	2.380	418	1.877	85
Totaal	7.978	1.445	6.160	373

De verschillen in de samenstelling van de vier cohorten zijn niet groot. De groep die in 1999 is uitgestroomd, bevat relatief veel meisjes. De totale groep bestaat voor 88% uit jongens. Bijna de helft van de jongeren is bij uitstroom uit de JJI tussen de 16 en 18 jaar oud. Ruim tweederde is in Nederland geboren. De helft van de jongeren was opgenomen voor preventieve hechtenis, 1 op de 5 jongeren onderging een vrijheidsstraf. Ongeveer 20% verbleef op civielrechtelijke titel in een JJI, in het kader van een ots. De duur van het verblijf betrof voor meer de helft van de jongeren minder dan 3 maanden. Circa een vijfde verbleef langer dan 12 maanden in een JJI.

De jeugdigen die wegens een delict zijn ingesloten in een JJI vormen geen doorsneegroep van daders. Het aantal ingesloten jongeren dat is vervolgd voor het plegen van een vermogensmisdrijf met gebruikmaking van geweld is bijna zes keer zo groot als in de totale populatie van minderjarige daders. Ook het aantal ‘veelplegers’ in de onderzoeksgroep is veel groter dan normaal. In de totale populatie van jeugdige daders bedraagt het aandeel jongeren dat al minstens drie keer eerder met justitie in aanraking is gekomen 7,3%, in de JJI-groep is dit 21%. Bij de interpretatie van de uitkomsten dient men met de verschillende achtergronden van de jongeren rekening te houden. Valt de recidive in een bepaalde modaliteit van het verblijf in een JJI lager uit, dan wil dat nog niet zeggen dat deze modaliteit effectiever is. Het verschil in recidive kan ook door andere factoren worden verklaard.

Methode van onderzoek

Het onderzoek maakt deel uit van de WODC-Recidivemonitor, een doorlopend project waarin gestandaardiseerde metingen worden verricht onder uiteenlopende dadergroepen. Voor de metingen wordt gebruikgemaakt van gegevens uit de onderzoeks- en beleidsdatabase justitiële documentatie (OBJD). De OBJD is een geanonimiseerde versie van het justitiële documentatiesysteem (JDS) en bevat informatie over de criminaliteit die door het OM wordt vervolgd. Voor de berekening van de recidive gelden binnen de Recidivemonitor vaste criteria (zie tabel b).

Tabel b Recidivecriteria binnen de WODC-Recidivemonitor

criterium	Omschrijving
Algemene recidive	Alle nieuwe justitiecontacten ongeacht de aard en ernst van de gepleegde misdrijven, behalve de strafzaken die eindigen in vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak
Ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van 4 jaar of meer*
Zeer ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van 8 jaar of meer

* Delicten met een lagere strafdreiging waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie.

Met behulp van deze criteria wordt de recidive in de diverse onderzoeksgroepen beschreven. De periode dat de ex-pupillen konden worden gevolgd duurde minimaal 3½ en maximaal 7½ jaar. Omdat de beschikbare gegevens beperkt zijn, biedt dit rapport geen verklaring voor het optreden of uitblijven van de recidive. Het gaat niet in op de achtergronden en oorzaken ervan, maar geeft slechts een cijfermatig overzicht. De volgende vragen komen daarbij aan de orde:

- de *prevalentie* van recidive; welk deel van de (sub)groep heeft gerecidiveerd?
- de *snelheid* waarmee men recidiveerde; op welk moment vond de recidive plaats?
- de *frequentie* van de recidive; hoeveel nieuwe justitiecontacten heeft de recidivist na de uitgangszaak opgebouwd?
- de *aard* en *ernst* van de recidivedelicten; welk type delict werd gepleegd en hoe werd de nieuwe strafzaak afgedaan?
- de *omvang* van de recidive; hoe omvangrijk is de totale recidive in de (sub)groep?

Prevalentie van recidive onder jongeren uit JJI's

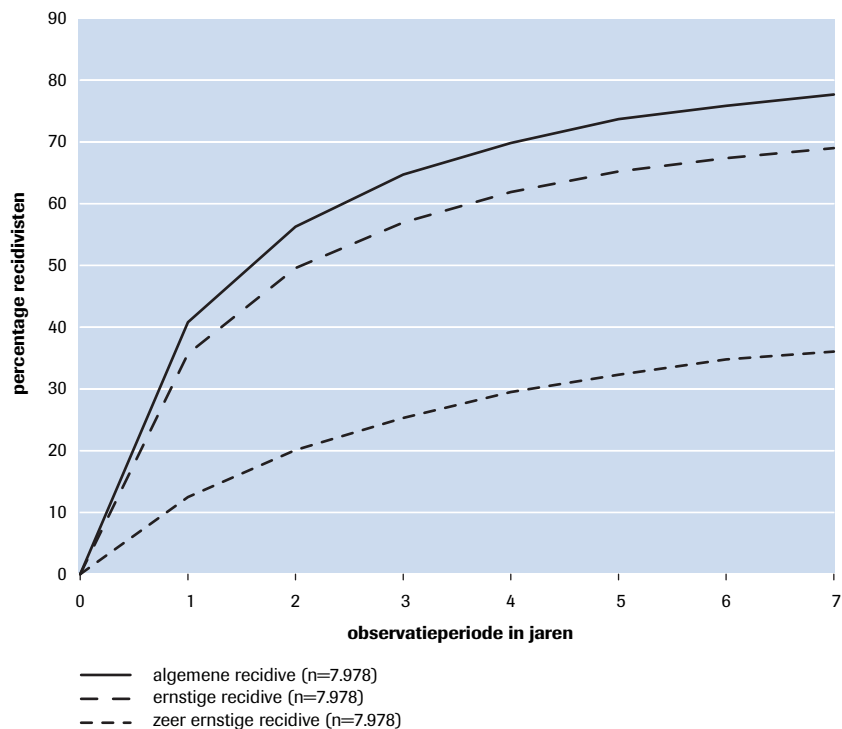
In figuur a wordt een overzicht gegeven van de prevalentie van algemene, ernstige en zeer ernstige recidive onder jongeren uitgestroomd uit JJI's. Omdat de verschillen tussen de cohorten zeer klein blijken te zijn, worden alleen de recidivepercentages van de gehele onderzoeksgroep gegeven. De recidive onder JJI-jongeren is zeer hoog. Binnen 4 jaar na uitstroom is 70% van de jongeren (opnieuw) met justitie in aanraking gekomen vanwege het plegen van een delict. In de totale populatie van jeugdige daders is de algemene recidive veel lager: 49% van de minderjarigen die in 1997 een strafrechtelijke sanctie kregen opgelegd was binnen 4 jaar opnieuw vervolgd.

Na 4 jaar bedraagt de ernstige recidive in de JJI-groep 62%. Deze jongeren werden in deze periode minstens één keer vervolgd voor een misdrijf met een minimale strafdreiging van 4 jaar. De ernstige recidive maakt steeds ongeveer 90% uit van de algemene recidive. Dit betekent dat slechts 1 op de 10 recidivisten zich heeft beperkt tot het plegen van relatief lichte misdrijven. De rest heeft (ook) ernstig of zeer ernstig gerecidiveerd. Binnen 4 jaar na uitstroom is 29% van de JJI-jongeren opnieuw met justitie in aanraking gekomen vanwege een misdrijf met een strafdreiging van 8 jaar of meer. De zeer ernstige recidive is weliswaar lager dan de algemene en ernstige recidive, maar blijft betrekkelijk hoog. In de totale populatie van jeugdige daders bedraagt het vergelijkbare percentage 12%.

Overige facetten van de recidive

De JJI-jongeren die na vertrek uit de inrichting (opnieuw) in aanraking kwamen met justitie, hebben binnen 4 jaar na uitstroom gemiddeld bijna 4 nieuwe contacten opgebouwd (3,88). In de totale populatie van jeugdige daders bedraagt dit aantal 2,84. De helft van de recidivezaken betreft een vermogensdelict zonder geweld, een derde is een agressiedelict. Zedenmisdrijven komen het minst voor (1,1%). Van de recidivezaken wordt 45% afgedaan met een (nieuwe) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf; in de gehele populatie is dit ongeveer een kwart. In de laatste twee cohorten zijn de percentages onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen en taakstraffen iets hoger. De percentages voorwaardelijke vrijheidsstraffen en beleidssepots lijken te zijn gedaald.

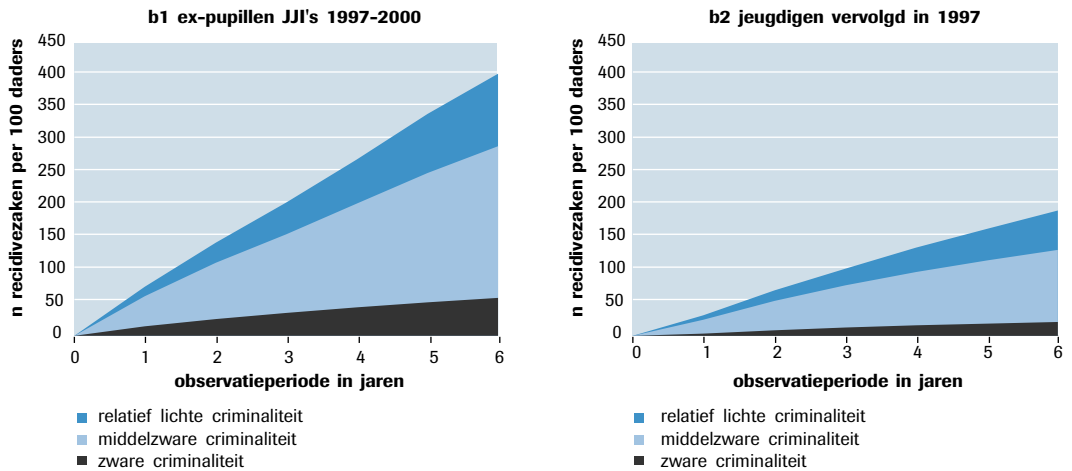
Figuur a Prevalentie van algemene, ernstige en zeer ernstige recidive onder ex-pupillen van JJI's uitgestroomd in de periode 1997-2000

Samen geven de prevalentie en frequentie van de verschillende vormen van recidive zicht op de totale omvang van de recidive in de JJI-groep. Figuur b1 geeft voor de gehele groep weer welke aantallen recidivezaken er volgden in de periode na het verblijf in de JJI. Figuur b2 doet hetzelfde, maar dan voor de totale groep jeugdige daders. De aantallen zijn uitgesplitst naar de ernst van de gepleegde delicten. We maken hierbij onderscheid tussen relatief lichte, middelzware en zware delicten.¹ Om een goede vergelijking mogelijk te maken worden de aantallen uitgedrukt per groep van 100 daders.

¹ Dit onderscheid is gebaseerd op de maximale strafdreiging van de delicten; zie tabel 1.

Figuur b Omvang van de recidive onder ex-pupillen van JJI's uitgestroomd in de periode 1997-2000 en onder jeugdigen met een strafzaak afgedaan in 1997; uitgesplitst naar ernst van de gepleegde delicten

Uit figuur b blijkt dat de omvang van de recidive onder de JJI-jongeren veel groter is dan onder jeugdige daders in het algemeen. Elke groep van 100 ex-pupillen heeft 6 jaar na het vertrek uit de inrichting iets meer dan 400 (nieuwe) justitiecontacten opgebouwd. In de totale populatie van jeugdige daders is dit aantal iets minder dan 200. Gerekend over een periode van 6 jaar is de totale recidive onder JJI-jongeren dus ruim twee keer zo groot als normaal. De zeer ernstige recidive is zelfs 2,6 keer zo groot. Het aantal zaken naar aanleiding van zware misdrijven (delicten met een strafdreiging van 8 jaar of meer) bedraagt in de totale populatie 22 per 100 daders. In de JJI-groep is dit aantal 58. Het geeft nog eens aan hoe zwaar deze groep is. De jongeren die uitstromen uit een JJI vormen een zeer criminele groep.

Factoren die samenhangen met het vóórkomen van recidive

De kans op recidive onder JJI-jongeren hangt samen met een aantal factoren. Binnen de groep zijn sterke verschillen te zien. Jongens recidiveren meer dan meisjes; in gelijke omstandigheden is de kans dat een jongen na vertrek uit de inrichting in de fout gaat ongeveer twee keer zo groot als bij meisjes. Ook de leeftijd van de jeugdige speelt een rol: hoe jonger men is, hoe groter de kans op recidive. Jongeren met een Marokkaanse, Antilliaanse/Arubaanse of Surinaamse achtergrond recidiveren vaker dan autochtone jongeren. Turkse jongeren juist minder. De belangrijkste voorspeller van recidive is echter de justitiële voorgeschiedenis. Als men voorafgaand aan het verblijf in de JJI al eerder vanwege een delict in aanraking was gekomen met justitie, is de kans op recidive groter. Hoe hoger het aantal eerdere justitiecontacten, des te waarschijnlijker is het dat de jongere in de periode na vertrek na het verblijf opnieuw in de fout

gaat. Is het aantal eerdere contacten groter dan 10, dan is de kans zeer groot. Binnen 3 jaar na vertrek uit de JJI heeft al meer dan 90% van deze 'zeer hoogfrequente veelplegers' gerecidiveerd. Na 7 jaar is dit percentage opgelopen naar 97%. Van de civielrechtelijk geplaatste jongeren die ook voorafgaand aan het verblijf nooit met justitie in aanraking zijn gekomen, is tegen die tijd de helft wegens het plegen van een misdrijf vervolgd. Naast de rol van persoonskenmerken zijn er ook effecten gevonden voor verblijfsduur en verblijfstitel. Middellange verblijven van 3 tot 6 maanden laten, bij gelijke scores op alle andere gemeten kenmerken, betere uitstroomresultaten zien dan korte en lange verblijven. De recidive na een strafrechtelijke maatregel (in dit onderzoek overwegend de pij) is lager dan na een preventieve hechtenis, een jeugddetentie of een plaatsing in het kader van een ots. De groep ots-ers recidiveert als groep op zich minder dan de andere jongeren, maar dit verschil verdwijnt als men rekening houdt met de omvang van het strafrechtelijke verleden. In figuur c is dit te zien. Figuur c1 geeft de recidivepercentages onder de civielrechtelijk geplaatste jongeren uitgesplitst naar het aantal justitiecontacten dat zij voorafgaand aan het verblijf in de JJI reeds hadden opgebouwd. Figuur c2 doet hetzelfde, maar dan voor de jongeren die zijn opgenomen op een strafrechtelijke titel. We zien ook dat als het aantal eerdere justitiecontacten gelijk is, er nauwelijks verschil is tussen de recidivepercentages van civielrechtelijk en strafrechtelijk geplaatste jongeren. Anders gezegd: indien men rekening houdt met verschillen in de justitiële voorgeschiedenis, maakt het voor de latere kansen op recidive niet uit in welk wettelijk kader de opname in de JJI heeft plaatsgevonden.

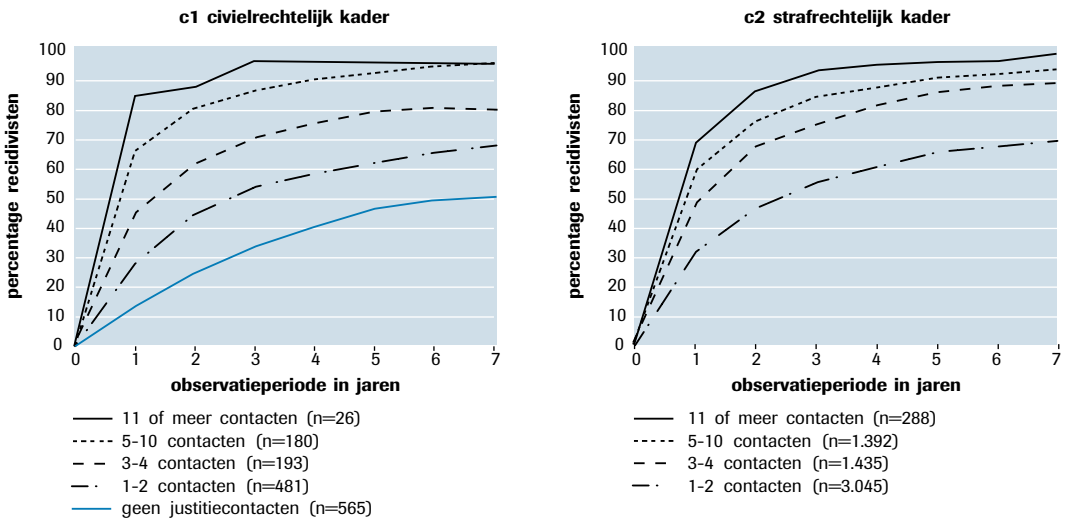
Slot

In dit rapport zijn de uitstroomresultaten van de justitiële jeugdinrichtingen in kaart gebracht. Welke *effecten* het verblijf in de JJI's heeft gehad, blijft onduidelijk. Het vaststellen van de werking van een justitiële interventie vergt een onderzoeksopzet waarbij de recidive van de respondenten wordt afgezet tegen de recidive in een groep jongeren die in alle relevante opzichten vergelijkbaar is.² De effecten van het verblijf in de JJI's kunnen daarenboven alleen op waarde worden geschat als er een goed beeld bestaat van de uitgangssituatie van de jongeren bij instroom en men over gedetailleerde informatie beschikt van de aanpak van de problemen waar de jongeren mee te maken hebben. Dergelijke gegevens waren in dit onderzoek niet voorhanden.

Wel is inzichtelijk gemaakt hoe omvangrijk de recidive in deze zeer problematische groep van justitiabelen is. Indien men zich niet wenst neer te leggen bij deze hoge percentages, is het zaak om – via onderzoek met een meer gedetailleerd design – te achterhalen welke interventies voor welke subgroepen van JJI-jongeren het meest succesvol zijn.

2 Zie Wartna (2005) voor een handleiding voor de evaluatie van interventies speciaal gericht op het terugdringen van de recidive.

Figuur c Algemene recidive onder ex-pupillen van JJI's uitgestroomd in de periode 1997-2000; uitgesplitst naar wettelijk kader en strafrechtelijk verleden

Per groep moeten de 'best practices' worden gedefinieerd, getest en bij bewezen succes zo breed mogelijk worden toegepast. Wellicht zal dan het recidiveniveau onder deze jongeren dalen.